

Míněné (předpojmové)

Ještě před vynálezem pojmů a pojmovosti lze legitimně rozpoznávat (pokud máme k dispozici nějaké podklady) mezi (narativním, aktivním) míněním něčeho (nebo někoho) a mezi tím, co bylo takto míněno. Vzájemné porozumění a dorozumění mezi lidmi bylo možné jen díky tomu, že dva nebo více lidí se mohli svým individuálně odlišným způsobem aktivního mínění vztahovat zhruba k „témuž“ míněnému. Bylo to nepochybně nepřesné, jen přibližné, nedovolovalo to žádnou důkladnější analýzu (k níž ovšem chyběly také potřebné myšlenkové prostředky) – zkrátka nebylo na tom možno založit nic důkladnějšího ani systematictějšího. Ale tento rozdíl tu nějak byl, i když samotnému narativnímu myšlení zůstával skrytý nebo unikal. Na narativní úrovni nebylo prostředku, jak se k onomu „míněnému“ dostat jinak, než opakováním téhož vyprávění, anebo novým vyprávěním, které se však vztahovalo k „témuž“. Rozpoznat, zda se určité vyprávění „hodí“ k jinému vyprávění o téže situaci nebo téže postavě, bylo možno jen „pocitově“ resp. nějakým intuitivním způsobem, ale nebylo možno k tomu vypracovat nějakou důslednou metodu. Na jedné straně proto zůstávala vedle sebe neslučitelná vyprávění o týchž bozích (a jejich vzájemných vztazích), zatímco na druhé straně mohla být převzata určitá vyprávění z jiných, více méně cizích mýtů, a připisována bohu nebo bohům mýtů domácích. Teprve pojmovost a „logika“ (teprve začínající, ještě bez vybudované disciplíny) byly s to situaci změnit, protože bylo možno důsledně analyzovat, propracovávat anebo naopak vylučovat kompatibilitu jak původně různě „vyprávěného“ a tedy také „míněného“, tak později pojmově vymezovaného (definovaného). To ovšem bylo provázeno – v důsledku obrovského vlivu „geometrie“ (a matematiky vůbec) – vylučováním některých témat ze sféry rozhodujícího zájmu. Proto se počátky filosofování vyznačují nejdříve soustředěným zájmem o skutečnosti, které bylo možno poměrně bez potíží myslet novým způsobem (především čísla a rovinné obrazce), zatímco jiné témata – zejména vztažená k lidskému a hlavně politickému životu – zůstávala záležitostí „mopudrosti“ a nebyla „filosoficky“ reinterpretována. K tomu došlo teprve po jisté době, zejména zásluhou sofistů, ale tam zase docházelo k oslabení až k likvidaci vlastní filosofičnosti; odtud velký význam Sókratův a jeho největšího žáka Platóna, kteří se o to pokoušeli při zachování respektu k filosofickým nárokům.

(Písek, 050420-1.)